

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

І. М. Довгун

Національний університет харчових технологій

Сучасна вища школа стоїть перед прикрим фактом: в умовах традиційних форм та методів навчання студенти, пасивно отримуючи інформацію, не вміють здобувати її самостійно й застосовувати те, що знають. Натомість соціальне замовлення не тільки України, а й світового співтовариства вимагає перш за все людей, здатних самостійно самовдосконалюватися. Це знайшло відображення і у доповіді ЮНЕСКО “Освіта: прихований скарб”, де проголошено: “Людина має навчитися: 1) пізнавати, тобто оволодівати інструментарієм, необхідним для розуміння того, що відбувається у світі; 2) діяти таким чином, щоб робити потрібні зміни у середовищі свого мешкання; 3) жити в суспільстві, беручи участь у всіх видах людської діяльності”. Цілеспрямований розвиток індивідуальності можливий лише тоді, коли теорія освіти не декларуватиме необхідність творчості педагога і творчості студента, а систематично за допомогою доцільних методів втілюватиме її у навчально-виховному процесі.

У процесі навчання найбільш доцільне використання тих методів, при яких: 1) у студентів розвивається бажання до творчої, продуктивної праці; 2) студенти прагнуть до активних дій, досягають успіхів і мотивують власну поведінку; 3) відпрацьовуються моделі поведінки, необхідні для успішної професійної чи підприємницької діяльності. Цим вимогам найбільш відповідають інтерактивні методи навчання (ІАМН).

Інтерактивний метод – це спосіб взаємодії через бесіду, діалог. Найбільш ефективні результати при застосуванні ІАМН можна отримати при організації роботи студентів малими групами.

Інтерактивне навчання – це навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей студентів.

Правила організації інтерактивного навчання:

1. У роботу повинні бути залучені (в тій чи іншій мірі) всі студенти;
2. Активна участь студентів у роботі має заохочуватися;
3. Студенти мають самостійно розробляти та виконувати правила роботи у малих групах;
4. Студентів під час використання ІАМН не повинно бути більш 30 осіб; тільки в цьому випадку можлива продуктивна робота;
5. Навчальна аудиторія повинна бути підготовлена до роботи у великих та малих групах.

Практика показує, що при використанні ІАМН, студенти запам'ятовують:

- 80% того, що висловлювали самі;
- 90% того, що робили самі.

Поліпшується не тільки запам'ятовування матеріалу, але і його ідентифікація, використання у повсякденному житті. Використання ІАМН навчання в малих групах сприяє розвитку таких особистісних якостей як комунікабельність, співробітництво, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси і т.д. ІАМН є частиною особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі і потенціалу.

ІАМН можна поділити на дві великі групи: групові та фронтальні. Перші передбачають взаємодію учасників малих груп (на практиці від 2 до 6-ти осіб), другі – спільну роботу та взаємонавчання всіх учасників навчального процесу.

Групові методи:

1. Робота в парах. Студенти працюють в парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидко виконати вправи, які в звичайних умовах є часомісткими або неможливими. Після цього один з партнерів доповідає перед класом про результати.
2. Робота в трійках. По суті, це ускладнена робота в парах. Найкраще в трійках проводити обговорення, обмін думками, підведення підсумків чи навпаки, виділення несхожих думок.
3. Змінювані трійки. Всі трійки класу отримують одне й те ж завдання, а після обговорення один член трійки йде в наступну, один в попередню і ознайомлює членів новостворених трійок з набутком своєї.
4. 2+2=4. Дві пари окремо працюють над вправою протягом певного часу, обов'язково доходять до спільного рішення, потім об'єднуються і діляться набутиим.
5. Карусель. Студенти розсаджуються в два кола – внутрішнє і зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє рухається. Можливі два варіанти використання методу – для дискусії (відбуваються “попарні суперечки” кожного з кожним, причому кожен учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (студенти із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані).
6. Акваріум. У цьому методі одна мікрогрупа працює окремо, в центрі навчальної кімнати, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ групи й власні здобутки.

Фронтальні методи:

1. Велике коло. Студенти сидять по колу і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення.

2. Мікрофон. Це різновид великого кола. Студенти швидко по черзі висловлюються з приводу проблеми, передаючи один одному уявний "мікрофон".

3. Незакінчені речення. Дещо ускладнений варіант великого кола: відповідь студента – це продовження незакінченого речення типу "можна зробити такий висновок...", "я зрозумів, що...".

4. Мозаїка. Це метод, що поєднує і групову, і фронтальну роботу. Малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного аспекту проблеми.

Слід поєднувати ІАМН з іншими методами роботи – самостійним пошуком, традиційними методами. Неможливо побудувати весь процес навчання виключно на ІАМН. Це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими.

Література

1. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136 с.

2. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы // Инновации в образовании. – 2001. – №5. – С. 106–107.

Хуторской А. В. Современная дидактика: учебник для вузов / А. В. Хуторской. – СПб: Питер, 2001. – 544 с.